www.svoboda-news.com

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН НАЦІОНАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. No. 80. Jersey City, N. J., Tuesday, April 7, 1925. VOL. XXXIII. Ч. 80. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 7. квітня, 1925. THREE CENTS

Сенатор Бора виступає проти централістичної політики федеральної влади.

ШИКАГО, Ілл., 4. квітня. — Сьогодня виголосив тут промову сенатор з Айдаго, Вилиям Бора.

Він казав, що американський нарід мусить усвідомити собі небезпеку централістичної політики. Вашинґтон, казав він, стремить до того, щоб захопити у свої руки всі права народу, тому нарід мусить станути проти сих змагань і оборонити свої права.

Бора звернув увагу, що федеральна влада посягає вже на особисті права горожан. Він, казав, обороняє конституцію і не хоче, щоб і центральна влада відбирала народови сі права, які конституція йому признає.

БОРОТЬБА В ДЕМОКРАТИЧНІЙ ПАРТІЇ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 5. квітня. — В демократичній партії ведеться тепер внутрішня приготовна війна, яка може вибухнути пожаром щойно на конвенції в 1928 році.

Боротьба зосереджується як і торік кругом двох осіб — Вилиямса Г. Мек Еду і говернора А. Смита.

Приклонники кандидатури Мек Еду хотять виключити навіть можливість кандидатури Смита і тому хотять звязати вже тепер південні стейти в блок із західними, який має підперти кандидатуру Мек Еду, а присьому постояти за сим, щоби виключити кандидатів із стейтів: Ню Йорк, Ню Джерзи, Пенсилвенія, Мессечузетс, Іллиной і Канетикат.

ПРО ЗНАЧІННЄ ВОЗДУШНОЇ СИЛИ ДЛЯ АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 4. квітня. — Сюди приїхав ґенерал Вилиям Мичела, товариш головой американської воздушної служби.

Він сказав, що від часу його критики американської влади за недбалість для воздушної сили Злучених Держав нарід уже пізнав значінне і вартість тої сили і для оборони краю і для краю і для торговельних цілий.

Він сказав, що своєю критикою осягнув три річи:

1. — Що нарід зрозумів, що воздушна сила є найважнійший засіб новітнього войованя.

2. — Що торговельну воздушну фльоту в Америці цілком занедбано.

3. — Конґрес пізнав потребу повної реорґанізації всіх військових справ Злучених Держав.

Се, каже виявило правду й уможливило реформи. Тепер, на його думку, і Америка зрозуміє вагу воздушної сили, таксамо як Европа.

СТАРІ ЛІТАКИ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 5. квітня. — Президент воздухоплавної компанії Кертиса, С. М. Кайс заповідає, що сього року буде в Америці 5 разів більше випадків у авіятиці аніж торік, а се тому, що американська армія і фльота вживає старих літаків.

ФАБРИКА І РІЛЬНИЦТВО.

КЛІВЛЕНД, Огайо, 5. квітня. — Тут відбудеться 21-ого с. м. спільна конференція представників фабричного промислу і хліборобства в Злучених Державах, ради порозуміння і співділання набудуче.

БУРЯ У ФЛОРИДІ.

МАЄМІ, Флорида, 5 квітня. — Сьогодня навістила велика буря місто Маємі і сусідні місточка як Овджес, Лемон Сіті й інші.

В бурі стратило життє кілька осіб, а страта в майні пересягає міліон.

ЗАСУД НА СМЕРТЬ.

ГАРТФОРД, Конн., 4. квітня. — Нині засуджено тут Ґерольда Чепмена, відомого почтового бандита і втікача з тюрем, на кару смерти через повішенє.

Екзекуція має бути виконана 25-ого червня с. р.

Він приняв присудженню, кажучи лише, що використає останніх 80 днів життя, які йому осуджено, на чинення і на оборону.

ПАНІ ЕСТОР ВОЗОВНИЧА.

ЛОНДОН, 3. квітня. — Сьогодня в палаті послів говорила пані Естор з приводу законопроєкта про здоптованє дітий.

Її перервав посол з Партії Праці Гейдей, котрий має 18 дітий. Він сказав, що в комісії для сього проєкту нема робітничої посолки.

На се пані Естор сказала, що всі матері одинокі.

Та посол Гейдей одказав, що ці, бо аристократки, замісць виростати дітий плекають псів.

Знову часовомовлювачка Естор, що вона могла би дещо цікавого сказати про компанію, яку утримував посол Гейдей.

Сі її слова викликали бурю протести в цілій палаті.

Посли домагались відкликання її слів.

Навіть голова парляменту встав і сказав, що пані Естор поводиться дуже провокаційно.

Тоді пані Естор відкликала свої слова, кажучи, що вона не мала на думці нічого злого, а тільки те, що він проти прогібіції.

КОМІСІЯ ДЛЯ ДОПОМОГИ ШКОЛАМ.

Комісаріят народньої освіти України робить заходи для орґанізації на селах спеціяльних комісій для економічної допомоги школам і участи у внутрішньому господарському життю шкіл. Комісії ці будуть складатися з части з батьків дітей, в переважній же части з місцевого так зв. „селянського активу, се зн. з відпоручників комуністичних „ячейок", комсомолу, комнезаму і инших подібних орґанізацій, щоб не випустити з комуністичних рук впливу на школи.

НОВИЙ ПОБУТ.

Г. Дніпровець, обговорюючи В „Більшовику" з 5.III. справу „Нового побуту", ілюструє його наростання цифрами свіцких хрестин, похорон і шлюбів в одним, не названим чомусь по імени, губерніяльному місті. Отже в цім місті в часі від 1. жовтня 1923 до 1. жовтня 1924 р. зареєстровано 386 випадків не хрещення дітей на 1501 всіх народжених дітей, або 24%; 460 цивільних похоронів, на 1026 всіх померших, або 49%, і 299 цивільних шлюбів, на 627 всіх шлюбів, або 50%.

ВИСТАВА ЛІТЕРАТУРИ ПРО ПРОДУКЦІЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ.

Влаштувану Управою Всенародної Бібліотеки у Київі виставу літератури про продукційні сили України відвідало за два тижні 5,419 осіб, в тім 59 ріжних екскурсій, в складі від 12 до 70 осіб. На виставі було показано понад 2500 експонатів — книжки, діаґрами, картограми, плякати і т. п. Під час вистави відбулося 19 лекцій на ріжні теми економічного життя України, які збирали 400 до 500 слухачів.

МЕТЕОРИ НА САҐАРІ

Недавно в ясну ніч попорядку гаснули зорі і падали з північним напрямку над північною Африкою. Ствердили, що в північній Африці впало багато метеорів. Декотрі з них були дуже великі. Багато з тих упавших каменів, перевезено до Парижа. Там розслідували їх ґеольоги. Недалеко Кя. ельтія впав такий великий камінь, що не могли його рушити з місця. Тому розбили камінь на кусні й післали до Парижа. При помочі аналіза ствердили, що метеори ці складаються з сілікату заліза й маґнезії, в деяких місцях 25 процент.

ВИСТАВА УКРАЇНСЬКИХ РУЧНИХ ВИРОБІВ В ЛЬОНДОНІ.

З Харкова до московських „Известий" пишуть, що орґанізована в Льондоні Українським Червоним Хрестом вистава ручних виробів пройшла з великим успіхом. До представника Червоного Хреста в Льондоні надійшло б о г а т о привітань і жерть. Дохід з вистави буде ужитий на закупно для сел України медичних матеріялів.

ЯК БОЛЬШЕВИКИ ОСВІДОМЛЮЮТЬ МОЛОДЬ У СЕКСУАЛЬНИХ СПРАВАХ.

У Москві вийшла накладом комуністичного університету книжка п. з. „Революція й молодь", якогось Салькінда. Виложено в книжці большевицьку теорію сексуальних справ. Для характеристики большевицьких „мудрощів" на цьому полі подаємо кілька речень із тої книжки, без коментарів. Ось зразки большевицької мудрости: „Зі становища революційно - пролетарського чисто фізична-сексуальна пристрасть неприпустима. Засіб увільнитися від зависти цього „дрібно-міщанського" почуття звучить так: „Коли жінка покидає свого чоловіка, йому не вільно впасти в зависть. Він повинен звернутися до своєї комуністичної ячейки. Вона має рішити, хто ліпший, він, чи його суперник! Коли присуд ячейки випаде на твою некористь, мусиш по геройськи згодитися на це. Колиж твоє місце зайняв чоловік меншої вартости, як ти, то тобі остається право боротьби для здобуття назад свою жінку. Коли не матимеш успіху, то ти все маєш право погордити твоєю жінкою як людиною, котра зрадила своє клясове становище". На думку Салькінда любов до жінки, яка належить до ворожої суспільної кляси є так само звиродлим сексуальним почуванням, як сексуальне почування чоловіка до крокодила або орангутана.

ТИЖДЕНЬ СЕЛЯНСЬКОЇ ПРЕСИ.

З нагоди пятилітнього ювілею харківської „Селянської Правди", Президія Всеукраїнського Виконуючого Комітету рішила перевести по всій Україні „тиждень селянської преси" від 20 до 27 марта, в цілі приєднання максимального числа передплатників для українських селянських часописей.

ПЛЯН ЕЛЕКТРОФІКАЦІЇ УКРАЇНИ.

Всеукраїнське акційне товариство „Електрика" має в пляні перевести протягом сього року електрофікацію 49.844 селянських господарств, в тім на Харківщині 11,550 господарств, на Полтавщині 10.400, в Донбасі 8.450, на Катеринославщині3906, на Одещині 6.610, на Київщині 4.139, на Волині 4.8000.

ГОВОРЯТЬ ПРО НЕБЕЗПЕКУ НАПАДУ НА КАНАДУ.

В домініяльнім парляменті виголосив незавнисний посол Нейл, бесіду, в якій нагадував, що берегі Канади є зовсім отворені для ворожого нападу а таксамо не обезпечені водні дороги Канади. Посол Нейл домагався створення парляментарного комітету, який при помочі військових знавців мав би занятися справою обдумання оборони берегів Канади.

Посол Нейл не вірить, аби Ліґа Народів могла зробити щонебудь в справі мира. Канада повинна би бути готовою на всяку можливість, щоб найблизша війна так її не заскочила як попередня. По думці посла Нейла війна на Тихому Океані може вибухнути кождого дня.

НАПОЛЕОНОВІ ЗУБНІ ЩІТОЧКИ.

Ці що близше знали цісаря Наполеона, оповідали, що він мав дуже хоровиті зуби. Тому мав велику збірку щіточок для зубів. Ця збірка була в скриночці. Тепер її мають продати. Власник збірки майор Косминґен, правник лікаря Гатса (подарував йому її Наполеон підчас побуту на острові св. Олени). Скринька є великої вартости, з слоневої кости з золотою різьбою.

З Н А К Ч А С У.

Видатки англійського народа збільшаються в більшому розмірі як видатки на харчі. Видатки на одіння виносили 1907. року 11.5% загальних народних приходів. В 1923. році зросли видатки народу на одіння 14.2 процент. Видатки на харчі, напитки й тютюн (які 1907. року виносила 22.4%) зросли до 24.9% 1923. року. Англійські статистики пояснюють цю велику ріжницю примхами моди й розвитком гольфа й льонтеніса (ситківки). Багато видається на шовкові панчохи, дорогоцінних футер, шат для танцїнґів, банкетів, спортові одіння і т. д.

Франція переживає небувалу фінансову і політичну крізу.

ПОДАТОК НА КАПІТАЛ.

ПАРИЖ, 4. квітня. — Французьке правительство Ерріота хоче зарадити теперішній фінансовій крізі у Франції в сей спосіб, що хоче наложити окремий податок на капітал.

Се був би податок на капітал фінансовий, фабрично-промисловий і хліборобський. Власники того капіталу мали віддати урядови частину його вартости в грошах. По думці правительства вони мали-б віддати його 10% свого майна, але не доразу, тільки протягом 10 літ, себто по одному процентови свого майна річно, від 1925 до 1935 року.

На сих 10% правительство обдовжило-б увесь капітал і видало-б довжні листи, які власники капіталу мали-б викуповувати протягом 10 літ.

Правительство обчислює, що весь капітал теперішньої Франції тепер вартує один тріліон, або бодай половину тріліона франків (паперових), отже річний прихід для скарбу виносив би около 5 білионів франків паперових. На таку суму правительство хоче видати нову скількість паперових франків.

ПРОТИ ПОДАТКУ НА КАПІТАЛ.

ПАРИЖ, 4. квітня. — Проти пляну податку на капітал виступає преса щоденна і фахова фінансова, котра каже, що се небезпечна гра, яка спричинила-б тільки загальне замішанне і застій у промислі, а державній касі майже нічого не помогла би.

Також проти сього пляну виступають голоси селянства. Селяни предчувають, що се замах на них і тому вже згори заповідають рішучий виступ проти такого незвичайного податку.

КРІЗА В КРІЗІ.

ПАРИЖ, 4. квітня. — Фінансова кріза Франції спричинила політичну крізу.

Як вгадують, палата послів приняла би проєктований податок на капітал, але сенат відкинув би його.

Через те ворожать упадок кабінету Ерріота, а що не соціялістичні групи не мають в палаті послів і не можуть нею розпоряджувати, вони теж не можуть створити міністерського кабінету. Тоді одиноким виходом було-б розвязанне парляменту.

ВОЄННІ ДОВГИ ФРАНЦІЇ.

ЛОНДОН, 4. квітня. — З Парижа повідомляють, що французький премієр Ерріо заявить в понеділок, що Франція готова до пересправ з Америкою й Анґлією у справі сплати їм воєнних довгів.

ФРАНЦІЯ ПРОТИ РОЗОРУЖЕНЬ.

ПАРИЖ, 4. квітня. — Заступник міністра воєнної фльоти Діместіль заявив, що наслідком вашинґтонського розоружного договору Франція тепер щодо морських зоружень другорядна держава. Длятого, казав він, вона мусить подбати, щоби бодай тепер набудувати для воєнної фльоти се, що їй дозволює вашинґтонський договір.

На його думку Франція вже не може згодитись на дальші обмеження воєнної фльоти, бо і так за 8 літ не буде більша від італійської.

ВИСУВАЮТЬ КАНДИДАТУРУ ҐІНДЕНБУРҐА.

БЕРЛІН, 4. квітня. — Приятелі старого полевого маршала Ґінденбурґа висувають його кандидатуру на президента Німеччини.

Він від часу невдачі Німеччини у світовій війні не брав участи в політиці, кромі того, що від часу до часу завзивав до єдности і згоди.

Ґінденбурґ заявив, що може приняти сю кандидатуру, коли всі консервативні групи, що підпирали дра Ярреса, згодяться віддати йому свої голоси.

Др. Яррес налякався сього звороту і поїхав мерщій до Міхкена на переговори з баварськими націоналістами.

НІМЕЦЬКО-БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ ДОГОВІР.

БЕРЛІН, 4. квітня. — Сьогодня тут підписано торговельний договір між Німеччиною і Бельґією. Бельґія признає корисні умови для німецької торговлі у своїх кольоніях.

МУССОЛІНІ ПРОТИ СЛУЖБОВИКІВ.

РИМ, 4. квітня. — Премієр Муссоліні остерігає державних службовиків, що вада виступить проти їх аґітації за поліпшенєм їх платень.

ПІДЗЕМНЕ МІСТО.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 4. квітня. — Сюди приїхав з північної Африки подорожник, котрий там відвідав на пісковій пустелі в Тріполі магометанське місто Ґаріям (або Ассабат), яке лежить під пісками і під землею.

Воно побудоване тому кількасот літ, населення має 30,000. Улиці вигнані в ґаші і пісковик каменях, а по боках двори теж вигнані в ґаші і каменях. Деякі доми на кілька уличок поверхів. Місто має отвори з улиць до світа для сонця і [illegible] закінчиться вчасі бурі. Фасно вечером [illegible] світать лише наднем. Нейтаємо жевлі [illegible] відки мати вже.

Найновійші Книжки зі Старого Краю

† До характеристики українських правих партій. В. Андрієвський	10
† В 60 роковини смерти Шевченка	10
Жовтневі оповідання, Вакулинет	60
† Незбутні. Ґарнет. Б. Лепкий	35
Пам'яти І. Франка. Збірка З. Кузьми	10
З мандрівного. Т. І. В. Андрієвський	50
Українська літературна мова й правопис.	10
† Сміхи. Твори. Т. І. І. Котляревського	45
Наталка Полтавка і ін. Твори. Т. II., І. Котляревського	25
† Сьогодняшній світ і його минулому в сучасних. Д. Дорошенко І.Ю. в гарній оправі в пів полотно з картою Слов'янщини	2.00
Сповідь утікача. В. Леонтович	30
Життя й творчість на Радянській Україні. І. Мазепа	20
Під Ковелем. Історії. Др. С. Томашівський	25
Жарти. Твори. І ін. Твори О. Стороженка	45
Пісня. Шевченко і ін. Твори Т. І. П. Куліш	1.50
Ревізор. (Актрис). Журба і ін.) Т. Шевченко	80
Цілий рай. Твори. Т. І. П. Куліш	50
Чорна рада. Твори. Т. II. П. Куліш	50
† Поезії. Ґете. Б. Лепкий. З Ґерардом. І. Ґерардом	50
† Поезії. Ґете. Б. Лепкий	1.00
† Поезії. Ґете. Б. Лепкий	35
† Поезії. Ґете. Б. Лепкий	15
† Мовчанка. Твори. Т. III. П. Куліш	30
† Пойтик. Твори. Т. IV. П. Куліш	50
† Огляд національної території України. Др. Ст. Рудницький	85
† Київ і Дніпр. Драма. І. Орлов	30
† Українська справа зі становища політичної ґеоґрафії. Др. Ст. Рудницький	60
† Словар української мови, поясній, в двох томах кишенового формату, Б. Грінченко, в оправі	6.00
† Російсько-український словник в 1 томі в кишеневім форматі. Уклавці ві Спілка, в оправі	3.00
† Струнк. Антологія української поезії від найдавніших до нинішніх часів. Вацлуцьав Б. Лепкий. 2 томи	2.75
† Сповідання з Всесвітньої історії. Ст. Барвінський, в двох частях	80
† Сонцем Полудниця (сказ). О. Яременко	10
† З мандрівного. І. В. Андрієвський, в вол. оправі	1.50
† Вибір Твори. Яків Щоґрін	25
† Дорога. Твори. І. Франко	25
† Сторожевий	65

Гроші належить посилати на почтовий або експресовий мані-ордер на бо, яке волаємо у вонешній адресі

„SVOBODA", 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1914, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: ПЕРЕДПЛАТА:
Three cents a copy. Поодинока число три центи.
One year ..... $ 7.00 На рік ..... $ 7.00
Six months ..... $ 3.75 На пів року ..... $ 3.75
Three months ..... $ 2.00 На три місяці ..... $ 2.00
Foreign and Jersey City Rates: В Джерзи Сити і Заграницею:
One year ..... $10.00 На рік $10.00
Six months ..... $ 5.00 На пів року ..... $ 5.00
Three months ..... $ 2.75 На три місяці ..... $ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СЕНАТОР БОРА ПРОТИ ПОЛІТИКИ КУЛИДЖА

Сенатор Бора, голова сенатового комітету для заграничних справ, найбільше в тих справах впливового тіла в Америці, виступив з публичною промовою, в котрій заявився проти проекту, щоби Злучені Держави приступили до межидержавного суду в Газі. Сенатор Бора подав як причину свого спротиву те, що межидержавний суд в Газі не може тепер нічого зробити, бо належачі до нього держави не виробили ще кодексу межидержавних законів, після котрих мається судити сдори межи державами й народами. Наслідки сього, як каже Бора, булиби такі, що межидержавний суд руководивбися політикою, а не законом.

Сенатор Бора має слушність у богато точках. Межидержавний суд у Газі ні Ліга Народів ще справді не мають виробленого й усталеного збірника правних постанов, після котрих вони маливби судити межидержавні спори. І правда теж, що подібні межидержавні суду руководяться більше політикою, як законом. Однак рівночасно правдою є також і те, що закони виробляються не лишень в комісіях, спеціяльно покликаних для зібрання законів, але й при розсуджуванню одної, другої й десятої справи. І правдою теж є, що хоча ніякий межидержавний суд не може полагодити всіх спірних справ, то мимо сього богато справ можнаби полагодити, якби лишень була дана можність зібратися й спільно про справу поговорити. Инчими словами, досконалим не є ані суд у Газі, ані Ліга Народів, — ні плян Бори. Кождий плян має свої недостачі, і деякі добрі сторони.

Замітний теж висказ сенатора Бори в справі визнання большевицького уряду в Москві. На думку сенатора, ніяка межинародна конференція не може мати доспіху так довго, поки на ній не буде представлений большевицький уряд. Сей погляд сенатора Бори вже був відрмий загально з давна. Та не були так загально відомі причини, які його спонукали заявитися за таким допущенням представників большевицького уряду. Не було, приміром, відомо загально, що сенатор, котрого большевицькі газети так часто величали як пророка нової політики Америки, вважає большевизм економічною недугою російського народа, з якого сей не може вилічитися так довго, поки не зіткнеться зі широким світом. Большевицькі похвали для Бори могли видаватися пересадженими або нещирими вчора, але не нині, коли навіть у Москві признаються до нової похибки в економічній політиці Росії.

ВУГЛЕВИЙ СТРАЙК

У десятьох повітах північної части Вест Верджінії почався страйк робітників копалень мягкого вугля. Є се страйк незвичайно важний. Від часів звісного страйку зелізничих робітників в 1922 році ледво чи був другий страйк тої ваги, що теперішний страйк західно-верджінських майнерів.

Сей страйк має глибокі економічні причини. Американські урядові дослідники кажуть, що в Злучених Державах є за богато копалень і за богато майнерів. Коли се справді так, то частина копалень мусить з часом бути замкнена, і частина майнерів мусить перенестися до других промислів. Питанне тепер, котрі саме майни мають перестати добувати вугля. Колиб в промислі мягкого вугля мали існувати далі такі самі умови, що досі, себто робітники одних копалень маливби мати юніяні організації та юніяну заплату, а другі маливби бути без юніяні та обходитися з неюніяною заплатою, то неюніяні копальні виперлиби з бізнесу копальні з юніяних округів, бо де є юніяні, там робітники заробляють більше, і там уголь коштує більше. Ось чому вуглеві копальні в Пенсилвенії, Огайо й Індіяні, де є юніяні, такі неспокійні й непевні завтра, поки не зорганізуються майнери Західної Верджінії.

І ось чому юнія майнерів кинулася тепер всею силою організувати майнерів у Вест Верджінії. Коли юніяні ся організація не вдасться, і коли юнія страйк програє, тоді ся програна відобеться не лишень на вест-верджінських майнерів, але й на всіх майнерів мягкого вугля. Тоді підприємці у тих других околицях поломять свої контракти з юніями та обнижуть робітничу заплату до висоти неюніяної заплати в Вест Верджінії.

Отже, такі програна страйку може покінчитися для цілої майнерської юнії, теж не трудно догадатися. Вона дуже легко може бути руїною для Юнайтед Майн Веркерс оф Америка, найбільшої юнії, обєднаної в Американській Федерації Праці. Робітники, вуглеві й другі, се добре знають, і тому вони всіх сил докладають, щоби не допустити до зломання страйку в Вест Верджінії. Коли потреби мягко-вугольного промислу вимагають, щоби в цілому промислі була однакова заробітна заплата, то вона повинна вирівнуватися в гору, а не в долину. Робітники повинні дістати таку заплату, як мають вони в юніяних округах, а не таку, як вони мають у неюніяних.

Боротьба стає ще більше складною через те, що властителі копалень у страйковім окрузі висувають проти майнерської юнії свою організацію, зложену зі своїх людий, ведену встановленими собою урядниками. У тих промислах, де робітничі організації мають вже довшу історію, такі заходи підприємців стрічаються з належитим осудом робітників, але в округах й промислах, в котрих робітничі організації ще молоді, [illegible] пробиватися не так легке. Тому боротьба в Захід-

ЕВРАЗІЯ

Відворот Москалів від Европи. — Східні впливи будували, західні — руйнували. — Київська Русь не була основою московської державности. — Назад до Азії!

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Хто вигадав слово "Евразія" для означення географічної спільности Европи та Азії? Певно це був якийсь німецький учений, що вигадав це слово мимоходом, особливо над ним не задумуючись. Вигадав — і кинув, як вигадується й кидається багато инших слів.

Та слова, як книги, мають свою долю. Слово "Евразія" було занесене на Москвщину, прищепилось там, пустило паростн й незабаром буйно зацвіло. Московська інтелігенція, тікаючи від большевиків, викопала цю рідку рослину, схвала її на своїх грудях і перенесла на еміграцію. Тут, у московських наукових і громадських установах дорогу "Евразію" щодня поливають живущою і цілющою водою — й нині вона вже знов цвіте. Ще буйнійше, ніж перед тим на Москвщині.

Завдяки пильному плеканню, "Евразія" вже, хвалити Бога, привела й діточок. Називаються вони: "евразійство" та "евразійці." "Евразійство" — це фільософічна система, яка обгрунтовує приналежність Москвщини не до Европи, а до Евразії. Ясна річ, що "евразійці" це ті, що признаються до цеї системи й працюють над її дальшим розвитком.

Що-ж проповідують і що кажуть евразійці? Один із найвидатніших теоретиків цього руху, проф. П. Савицький, прочитав цими днями в Берліні дуже цікаву лекцію на цю тему. Коли виправити звичайну для Москалів плутанину в термінольогії й поставити на місце слова "Росія" слово "Москвщина," то зміст лекції буде приблизно такий:

Москвщина відріжняється від Европи, а наближається до Азії географічно й духово. В основі европейської культури лежить латинство, яке проявляється в її мові, науці, політиці, економіці. А Москвщину під це латинство ніяк не можна підігнати. Прикладом є Литовська Русь, яка в 14—15. віках стояла і політично, і культурно значно вище від Руси Московської, але перемогла не латинська Литовська, а православна Московська Русь.

Москвщина — це особливий світ. У ній византійський вплив історично перепліся з монгольським. Монгольська неволя не дала нічого доброго під зглядом культурним та релігійним, але за те під зглядом господарським і політичним вона внесла основи обєднуючі, будуючі. Своє релігійно-культурне лице Москвщина дістала від Византії, а свої політичні й господарські форми — від Монголів.

Не Київська Русь, а середне сточище Волги є дійсним зачатком Москвщини. Київська Русь — це доісторична доба. Правдивий початок її історії — це 14—15. вік, коли Москвщина виступає, як географічна єдність і як православне царство. З того часу й починається доба блискучого розвитку. Найвищою його політичною точкою була ідея Москви, як третього Риму, а найвищою релігійною точкою — старовірство.

Відколи-ж на Москвщину проложили собі дорогу західні впливи, себ-то від 17-го віку, Москвщина-Евразія почала внутрішно розкладатись. Завершенням цього розкладового процесу є большевизм і нинішне лихоліття. А тому, щоб привернути давнійші щасливі часи, Москвщина повинна зірвати з Заходом і шукати порятунку в своїх питомих евразійських ідеалах. Европа знищила Москвщину, а евразійство її відбудує.

Читається це все дуже легко й просто, та коли вдуматись у турних людей, які можуть щось подібне говорити й писати. Монголи, як політичні й господарські будівничі! Старовірство, як найвища точка релігійного розвитку!! Відворот від Европи, як панацея проти всіх нещастьі!! На хвилину перестаєш вірити в реальність нашого 20. віку й мимоволі вважаєш себе перенесеним кудись у 13. чи 12. вік. Так і здається, що це говорить не сучасний професор і чоловік науки, а який-небудь темний середновічний чернець-бузувір або вояк-розбишака...

Але змисли нас не зводять, ніякого непорозуміння тут немає. Проф. Савицький належить до найбільш культурних і освічених Москалів, і так саме належать инші евразійці до московської культурної сметанки. Це все — найкращі люде, в дійсним розумінні цього слова, без найменшої іронії. Це все найліпші представники московської інтелігенції, далекі від бувувірства й ще дальше од варварства.

Очевидно, з евразійським рухом треба числитись не як з аномалією, коли його заступають такі вибрані люде. Очевидно, що-нахил до азіятчини, й та тарщини лежить в природі московської національної душі. ковської національної душі. Наука давно ствердила, що Москалі — не европейці й не славяне. Антропольогія давно каже, що вони належать до Азії й до фінсько-монгольської раси. Але самі Москалі це заперечували й на доказ своєї приналежности до Европи й до славянства "експропріювали" татарським звичаєм цілий відтінок української історії.

На евразійський рух треба очевидно дивитись, як на один із проявів тої "чесности з собою," якою віддавна визначалась краща частина московської інтелігенції. Певна річ, що евразійцем не буде п. Струве. Не буде ним також п. Милюков, хоч сам він монгольського походження. Їм потрібна "велика Росія" — хай царська, хай большевицька, хай національно немосковська, аби велика. Але евразійці дивляться на справу глибше. В них прокинувся тисячолітній расовий інстинкт, приспаний минулими державними успіхами, а нині пробуджений державною руїною. Їм потрібна своя Росія, своя Москвщина. А що для неї в Европі місця нема, то вони її шукають в Азії, чи то-пак в Евразії. Там їм і місце.

* * *

В історії Европи вже нераз бували приклади, коли варвари підбивали собі під ноги культурні й високо розвинені країни. Вони перебирали культуру, звичаї й віру упокорених народів, але в глибині душі вони все залишались варварами. І коли кінчався час, одіряний їм історію, серед них разураз прокидалась величезна, непереможна туга за своїми старими оселищами. Це був знак, що їх пануванню над чужими країнами настає кінець.

Такі настрої помічались серед східних ґотів перед кінцем їх панування над Італією (див. про це знамениті праці німецького ученого Дана). Такі самі настрої запанували над Монголами перед кінцем їх панування над східною Европою. "Назад! Назад!" кликали найкращі їх мужі...

Нині цей клич починає лунати з уст найкращих Москалів. Коли поруч цього згадати, в яку карикатуру вироджалась московська державність, то й сліпий побачить, до чого воно йде.

Коли-б тільки ми були сильніші!

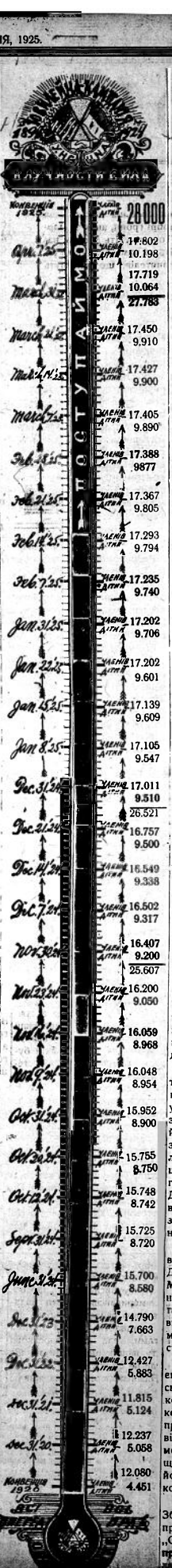

3.555 ЧЛЕНІВ.

Ювилейна Кампанія з нагоди річниці 30-літного істнованя У. Н. Союза, збільшила організацію о 3.555 членів. Се небиякий успіх і користь для організації а заслуга і честь організаторам. Кампанія ся виказала велику спосібність організаційну урядників і членів У. Н. Союза. А успіх сеї кампанії доказав, що мимо законів здержуючих еміґрацію, мимо невідрадних наших політичних обставин тут на еміґрації, при єдности і дружности та організаційній солідарности можна великих діл доказати. І це власне, хай буде не лиш доказом але й заохотою для всіх членів У. Н. Союза, до дальшої витревалости і завзяття в організаційній роботі, яка вспільними силами такі успіхи приносить.

Дякуючи всім урядникам і членам за таку щиру співпрацю, желаємо, щоби 60-літний ювилей застав нас всіх в черствім здоровлю при тій самій організаційній роботі, а успіхи тої муравлиної праці щоб увінчали ціль нашої організації, а то зєднання всіх Українців в Злучених Державах під знаменем батька нашого, У. Н. Союза.

ЗА ГОЛОВНИЙ УРЯД У. Н. СОЮЗА:

С. ЯДЛОВСЬКИЙ, гол. предсідатель;
І. КАШТАНЮК, гол. рек. секретар;
Р. СЛОБОДЯН, гол. фін. секретар;
В. ЛЕВЧИК, головний касієр.

У. Н. СОЮЗ — НАЙЛІПШИЙ ОПІКУН В НЕЩАСТЮ. ЧИ ВИ Є ЧЛЕНОМ ЙОГО.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО САМІ І ЗАПИСУЙТЕ СВОЇ ДІТИ ДО У. Н. СОЮЗА!

КОГО ДНЕСЬ НАМОВИТЕ ОБЕЗПЕЧИТИСЯ В У. Н. СОЮЗІ, ТОЙ ВАМ ЗА ЦЕ ВДЯЧНИЙ БУДЕ ВСЕГДА.

СМЕРТЬ І НЕЩАСТЕ НЕ ТРАТЯТЬ НАГОДИ. НЕ ТРАТЬТЕ І ВИ. ОБЕЗПЕЧІТЬСЯ В У. Н. СОЮЗІ СЕЙЧАС.

ЮВИЛЕЙНИЙ ЗБІРНИК

у честь проф. д-ра Станислава Дністрянського.

(Прага. — Накладом Українського Вільного Університету).

Серед українських учених европейського значіння проф. Станислав Дністрянський займає одне з перших і найпочесніших місць. Його численні праці з поля історії й теорії права користуються заслуженою славою не тільки в українських, але і в чужинецьких наукових кругах. Коли б зовнішні обставини української наукової діяльности були кращі, проф. Дністрянський міг би виховати для України ціле поколінне високо кваліфікованих правних діячів. Істнуючі обставини примушують його жити на еміґрації й проявляти свій науковий і педаґоґічний вплив у порівнаюючо нешироких рямцях Українського Вільного Університету у Празі. Але й тут він робить багато корисного, за що його щиро люблять і високо шанують професори й студенти.

Одним із проявів цеї любови та пошани є „Ювилейний Збірник", виданий Університетом у честь проф. Дністрянського з нагоди 25-літнього ювилею його наукової діяльности. „Незалежні обставини" причинились до того, що Збірник вийшов лише в місяці березні сього року, тоді як ювилей проф. Дністрянського святковано ще в 1923 році. Та це спізнення не зробило праці, вміщеної у Збірнику, менш цікавими.

У вступній статті п. н. „Новими шляхами" ученик проф. Дністрянського **др. Михайло Мельник** переповідає зміст найголовніших праць Ювилята й коротко зупиняється на видатніших етапах його громадської та наукової діяльности.

Звідси, між иншим, довідуємось, що проф. Дністрянський свого часу випрацював проект конституції Західно-Української Держави. До сього часу проекту не використано й навіть не надруковано, але вірмо, що проф. Дністрянський ще доживе до того дня, коли його праця принесе практичну користь.

Дальший зміст Ювилейного Збірника складається з отсих праць: **проф. Ф. Щербина** — „Сімя славянських народів"; **проф. Р. Лащенко** — „Переяславський договір 1654 р. між ким"; **проф. К. Лоський** — „Мандати римських імператорів"; **проф. др. Мих. Лозинський** — „Охорона національних меншостей у міжнародним праві"; **проф. О. Мицюк** — „Пер Прудон"; **др. Ів. Мірчук** — „Етика і політика"; **проф. О. Ейхельман** — „Реформа місцевого самоурядування на підставі демократично - республиканської державности"; **проф. В. Тимошенко** — „Проблема й розуміннє конкуренції"; **др. В. Старосольський** — „Методольоґічна проблема в науці про державу".

Бракує в Збірнику портрета проф. Дністрянського й окремо зладженої бібліоґрафії його праць. Коли б не ці дві прогалини й коли б не мова та правопис де-яких статей, не зовсім вирівнені й усталені, то Збірник можна було б уважати бездоганним. Але й при цих невеличких хибах він є цінним вкладом у нашу наукову літературу.

Р.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО

За послідних десять літ 1913—1923 консумпція цигарет в Злучених Державах збільшилася в четверо, побільшилася з 15,000.000.000 в 1913 до 63,000.000.000 в 1923; в Японії потроїлася з 7,000.000.000 до 23,000.000.000 з в Німеччині подвоїлася з 12,000.000.000 до 23,000.000.000. Чи Ви знаєте, що виторві Мюред лишень дивляться, як інші кричать, а розпродаж цигарет Мюред побільшується раз враз? Мюред наявна їх, що 100% чистий турецький тютюн значить на цигаретки.

3-ТИЙ РІК ВИДАННЯ — 3-ТИЙ РІК ВИДАННЯ

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

літературно-публіцистичний і інформаційний журнал

„СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСТНИК"

орган Центрального Союзу Українського Студентства

який виходить що місяця в Празі і відзеркалює життя українського студентства на всіх теренах України та на еміґрації.

Передплата: в Чехо-Словаччині 3 числа 11 ч. кор.; за кордоном, 1 число 15 ам. центів.

Адреса: C. S. R., Praha, hlavni posta, prihr. 411. (Stud. Vistnyk).

Гроші слати на адресу: C. S. R., Praha, Zivnostenska banka Ceus (Stud. Vistnyk).

КАЛЕНДАР ТОВ. ПРОСВІТИ ЗІ ЛЬВОВА - - - - 75 Ц.

ЗАМОВЛЕННЯ СЛАТИ ДО:

SVOBODA
83 GRAND STREET,
JERSEY CITY, N. J.

ДОПИСІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Січовики на Просвіту.

Минула коляда, але не минув час для роботи. Треба подбати і про другі народні потреби. Це зрозуміла Січ ім. Богд. Хмельницького в Ню Йорку і переведе у себе зараз по коляді нову збірку а допомогу нашій Просвіті в краю. Зібрано $42, а кром сего сколектовано народний податок в квоті $18.68 і обі ті суми вислано до Обєднання в Филяделфії.

Народний податок зложили по $1.56: Михайло Вівчар, Теодор Лопушинський, Микола Максимович, П. Римар, М. Яцишин, Д. Федорчук, І. Притка, І. Дусаненко, М. Козак, М. Надорожний; по $1.04: І. Галичин, І. Першин, а П. Задорецький 1 доляра.

Іван Дусаненко, кас.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Вистава оперети „Вій".

Театр Українського Народного Дому у неділю 29-го березня відограв фантастичну оперету М. Кропивницького „Вій". Вистава давалася вперше в Америці. На представлення прийшло публіки більше, ніж саля могла вмістити і богатьом довелося вернутися, не бачивши вистави.

„Вій" належить до тих пес, які своїми мельодійними співами та ефектовними картинами завжди принадні для глядача. Виставу такої речи треба лише вітати, хоч саля Н. Дому ані акустикою, ані сценою, ані простором для глядачів не сприяє художньому успіхові. Сподіваючись побачити „Вія" ще не раз на нашій сцені, звертаю увагу на де-які менти й загальне виконання.

Від першої вистави враження лишилось якесь не суцільне, поруч із чудово переведеними сценами здиваються зарисм сирові місця. Прегарно, напр., відограно дію в горшині, танок жидів це шедевр. Саме в той спосіб гуляють хусити на весіллях правоірних жидів. Після того інтермедія не підвищила враження глядача, лише розходолила його. Найголовнішою помилкою треба вважати заміну одних персонажів иншими (Хома Брут і Тиберій Горобець). Така переробка змісту в сценах залишяння до сластьонниці, або в степу виглядає досить дивно. Цю другу сцену необхідно переводити майже при темряві на сцені і в салі. Також необхідно перемінити кулісу, бо не можна репетувати: „де шлях?" сидючи при ясно освітленим рампою шляху, хтось із публіки. Дійсно, що „Вія" в пєсі майже не було. Його поява на сцені мусить бути більш урочистою. Мент, коли йому підводять віка, мусить викликати вище напруження інтересу глядача. Далі мент темряви і апотеоз. Здається, що при апотеозі щось сталося з електрикою, бо без пекольного огню пекло собі тяжко уявити, а тут в пеклі була чорна ніч.

Гуртові сцени, особливо студенти-бурсаки, мусить виглядати не як пародія, а лише як побут. Хоч студент все є голодний, але ці філософи та богослови на свій час були інтелігентною верствою. Дія відбувається десь в часах Петра Могили, в найкращий період українського життя, коли й відносно до Заходу українська наука стояла високо.

Гуртові співи були найслабшими місцями вистави. Співучі сили добрі, але треба триматись тому, а для співу з грою треба співанок і проб мізансцен. Дружне співіданне тих, хто уважно береться до справи, уже дало свої добрі плоди; театр в сьому сезоні виставив низку гарних пєс і придбав симпатії публіки. Але організаційна справа, як і всюди, мусить бути на першім місці.

„Вій" колись у краю не йшов инакше, як лише з переповненою авдіторією. І тут в Америці він піде ще не раз. Отже бажано, щоб будучність нашого театру тут не наслідувала місцевих зразків, а йшла стежкою старих корифеїв української сцени.

Е. Римович.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Просвітно-господарський вечер.

Мабуть здивує вас читачу такий заголовок! Але воно правда, такий вечер відбувся і навіть дуже гарно.

А де саме? спитаєте. І в тому вдоволю Вашу цікавість і скажу: Вечер відбувся дня 8 м. м. в Філаделфії в Січовому Домі.

Яке була програма, спитаєте мабуть.

Програма вельми коротка а цікава:

1) Поміч американської української еміграції при господарській відбудові української держави, реферат д-ра Волод. Галана;

2) Співи та декламації

3) Попис Січової Орхестри (смичкової).

Про щож говорив референт? Бесідник вказав на це, що ми загально занедбуємо господарські справи і це була одна з найголовніших причин нашої невдачі в визвольній боротьбі. Переходячи до теми реферату промовець вказав, що помогти краєви при господарській відбудові. Не говорячи вже про матеріяльну допомогу в грошах, наша еміграція принесла краєви великанську поміч тим, що змогла передати своїм братам весь свій господарський досвід, якого вона надбала тут в Америці. Без огляду на це, як ми дивимося на Америку, мусимо числитися з фактом, що це країна найкращої організації праці, а це в життю народу і держави грає первородну ролю. Коли Англія, Німеччина, Японія, Франція а навіть большевики присвоюють свої окремі комісії для студіювання господарського життя цеї країни, то чому ми, живучи в тій державі, не малиб занятися вивченням і пізнанням цего гігантичного устрою та хоч частинно передати це своїм братам в старому краю.

Як перевести справу допомоги практично, то про це говорити передвчасно. Таку справу мусить порушити краєва і американська преса, всі наші економічні інституції та ті громадяне, які здають собі справу зі значіння народного господарства. Щоби одначе дати почин до цього, референт поставив два внески, а саме:

1) Визначити премію в сумі триста долярів за написання наукової праці з обсягу народнього господарства, в якій було докладно зясоване а) теперішне господарське положення на українських землях, б) які булиб вказані шляхи для будучого розвою державного господарства України, в) як американська еміграція моглаб зучастнитися при цій праці.

Розписання конкурсу на цю працю і переведення осуду передати Науковому Товариству ім. Шевченка у Львові.

2) Звернутися з проханням до всіх українських часописей в Америці і в старому краю, щоби побіч дожевзних „політичних" статтей поміщували теж статті на господарські теми (воно дійсно сумно, що наші американські газети подають всякі всбелиці з краю, при яких вродилося теля з пятьма ногами, але господарського звіту наших інституцій ми ще нігде не стрічали).

Після реферату була жива і річева дискусія, а по ній обі пропозиції прелегента збори приняли одноголосно.

По рефераті виголосив один хлопець гарну декламацію, а відтак смичкова молодеча орхестра під проводом молодого скрипака Ф. Дубаса зачала свій незвичайно вмілий та гарний попис. Не тільки раділи родичі малих Січовиків і Січовичок, але і всі гості були одушевлені грою малих музикантів.

А про політику не балакали, спитаєте?

Ні, читачу, не було часу, бо ще зачались товариські забави. Чи там лиш балакали про це все?

Ні, читачу, і тут був вимок з загально американської (української) засади. Не тільки що говорили, але вже богато дечого зробили, а саме:

Першей Округ Січової Організації в Злучених Державах з осідком у Филаделфії вже зібрав і зложив в банку 300 долярів та вже пішло письмо від Січової Старшини цего округа до Наукового Товариства ім Т. Шевченка у Львові в справі конкурсу. А Січова Жіноча Сотня в Филаделфії додала ще 50 долярів на другу працю, а саме: Модерне домашнє господарство та роля жінки в ньому. Виписуючи дню нагороду Жіноча Сотня брала під увагу невідрадне господарське становище нашої жінки в краю. Присутні Січовички були погляду, що колиб хоч частинно можна познакомити наших жінок з модерним господарством, булоб заощаджено для нації богато сил, які можнаб повернути в иншу сторону.

Хто устроїв такий вечер, спитаєте?

Вечер устроїли слухачі популярно наукових викладів спільно з прелегентом, а Січова Організація помогла всіма силами.

Подобається Вам такий вечер?

Коли так, то устройте такий вечер у себе, а коли ні, так зайдіть до Січового Дому в Филаделфії. Як зачуваємо, Січовий Округ приготовляє ще кращі вечерки. Ми можемо хиба побажати їм найкращого успіху в тій праці.

Тість.

БРОНКС, Н. Й.

Діточе свято.

День 21. лютого позістане в незабутній памяти замешкалим тут Українцям, котрі взяли участь в святі улаждженім в память роковин смерти Тараса Шевченка. Се свято мало велике значіннє нетілько для місцевих і запрошених гостий, але рівночасно і для всіх Українців, проживаючих на вільній земли Вашінґтона. Бо якраз се свято святкували діти з місцевої „Української Народної діточої Школи", котрі перед шістьома тижнями покинули істнуючу тут большевицьку школу, а родичі, видячи охоту своїх дітий до української науки, зорганізували Укр. Нар. діточу Школу. І це свято святкували діти свого незабутного батька Тараса, а відмовили послуху Троцького наймитам в большевицькій школі.

Свято було заповіджене на осьму годину вечер, а вже від шестої години перед школою стояло богато дітей в вишиваних сорочках і поперевязувані синьо-жовтими лентами. Переходячі попри школу цікаві Американці здержуються і розмовляють з нашими дітьми. Пигаються дітий, що ви за діти? Якої ви народности і чого тут так весело когось очікуєте? Відповідь кождий дістав задовільняючу. Всі діти разказували, чиї вони діти і якої народности та що вони ходили до „большевік скул" та що „большевік тічер" заборонив їм згадувати за Бога а наказував споминати все „Ленін-Троцький" за що послушним кождий день давав чоколяду, а вони відмовились його слухати, а тепер мають „Українієн скул" і о осьмій годині мають своє свято в честь Шевченка.

Шкільна галя убрана вінцями живих цвітів, переплетеними синьо-жовтими і американськими прапорами, сцена застелена дорогим килимом на чотири цалі високою зеленою травою, котру цікаві діти пробували зривати та не могли. Над сценою висів великий портрет Тараса, обмаєний вінцем з живого мірту; перед сценою на синім поли вирита золотими словами 10 фітів довго напись „Учіться брати мої, думайте читайте". Перед входом напись „Витайте", в долішній гали „ґардероба", „буфет", всьо в українськім стилю.

В тім діточім святі в Бронкс взяли участь укр. нар. школи з Ню Йорку зі своїми учителями д. Г. Павловським і Г. Прохоровичом, як рівнож діточа орхестра зложена з 20 учеників і учениць Укр. Консерваторії з Ню Йорку під проводом д. Р. Придаткевича. Прибуло також богато гостий з Ню Йорку, Йонкерс і околиць, як рівнож відпоручників запрошених товариств і братств, кромі найблизшого Тов. „Згода", котрого половина членів посилає свої діти до Укр. Нар. Школи, ті члени прибули, а котрих діти ходять до большевицької школи, то ті члени в їх „школі" в той вечер при барі „чтили" Троцького.

Свято розпочалось відограннєм діточою орхестрою американського гимну „Стар Спенґлед Беннер", почім відспівав діточий хор з Ню Йорку „Заповіт". Скрипкове соло Дуськ: Менует відограла панночка Емілія Турянська уч. Укр. Консерваторії. Друге соло відограв Евген Дзюма. Деклямацію „Розрита Могила" віддеклямувала уч. Укр. Нар. Школи з Ню Йорку Анастазія Яцишин. Відтак на переміну виступали діточі хори з Ню Йорку і діточа орхестра, котрі радували присутних гостий своїми продукціями, за що зіставали нагороджувані довго тревожними оплесками. В другій части свята, в третій точці, виступив на сцену місцевий діточий хор, зложений з 30 дітий зі своїм учителем д. Д. Турчанським. Всі діти в народних строях. Рознеслася пісня по гали „Де Дніпро наш котить хвилі". От і кінчить „Україно! Україно! Славний край козачий" — а оплески примусили тих дітей цілу пісню ще раз відспівати. Реферат виголосив д. О. Ревюк, редактор „Свободи", з таким чуттєм і кождому зрозумілим словом, що всі присутні гості в своїй памяти записали собі його дорогі слова а вказуючи на тих дітий з місцевої укр. нар. школи, скілько то вони за так короткий час науки богато навчились, переконав і присутного на гали большевицького кореспондента, які користи дає Укр. Нар. Школа. Його бесіду переривно рясними оплесками. При кінци своєї бесіди згадав д. О. Ревюк за комітет тоїж школи, який числом був слабий, але духом сильний і відважився стати до великої праці і боротьби з істнуючою тут большевицькою заразою і не збоявся великих видатків оплатою галі і учителя 90 дол. місячно і доконав великого діла без нічиєї до нинішнього дня помочі, чого присутні гості суть свідками. На зазив д. О. Ревюка, щоби від нині і ширша громада прийшла з помочию тому комітетови тоїж школи, посипали щедрі жертви і вписано їх дітей. Сейчас вписалось еще 7 дітий, а двоє перейшло від большевиків.

Більші жертви зложили: Николай Шальвіра 10 д. золотом, Василь Швед 10 д., Йосиф Хомів 5 д., Йосиф Серетний 5 д., Василь Павлюк 5 д., Др. К. Савіцький 5 д., Анна Морозович 5 д., Катерина Ронська 5 д., Андрій Кочут 5 д., Анна Дук 5 д., Катерина Ощипко 5 д., Дмитро Федиш 5 д., Анна Дідух 5 д., Марія Дук 5 д., Доміцеля Александрович 2 д., Юліян Свідерський 3 д., Василь Сидор 3 д., Зофія Дроздик 2 д., Николай Дзюма 2 д., Михайло Миколів 2 д., Василь Підвірний 10 д., Михаїл Підвірний 5 д., Теодор Сеньковський 5 д., Н. Н. 1 д., Н. Н. 1 д., жертва з Бруклина 1 д., дрібні жертви 6 д. 40 цнт. Разом $123.40; жертви за цвіти $20.77, буфет $31.90, ґардероба $8, перед святом жертви $9.10. Разом всего $193.17.

Свято закінчив живий образ „Просвіта", уладжений місцевою дітворою з Укр. Нар. Школи а перед образом діточі хори і орхестра з долини міста разом з всіми присутними гостями мельодійними звуками відспівали „Ще не вмерла Україна". Коли занавіса звільна заслонювала сей живий образ, а „Просвіта" з горіючим смолоскипом в руках, то грімкий голос „Не пора" і оплески так лунали, що занавіса на кілька хвиль назад відслонилась.

Сейчас по скінченім святі комітет розложив через цілу галю ряд столів, за котрими засіли всі присутні на гали діти, без огляду, чи ходять до школи, чи ні, а тутейше жіноцтво приймало всіх діточок українськими „ласощами", пирогами, котрих було 600 і чолубцями (500), овочами, чайом і содою. Варта було бачити, коли та вся дітвора так гостилась. В той час діточа орхестра на підвисшенню пригравала вязанки укр. пісень і танців. На се свято був вступ для всіх вільний, як рівнож принятте дітий цілком безплатне. Сей памятний діточий вечер в Бронкс приніс еще і сю користь, що зорганізувався тут аматерський кружок і організується діточа орхестра, до котрої вже вписалось 14 учеників і учениць.

Кілька тутешніх галицьких українських родин, котрі дались злапати на хитрощі агентів вулку і післали свої діти до большевицької школи, видячи скорий зріст Укр. Нар. Школи, домагались в большевицькім хайдері зміни большевицьких книжок на укр. народні, не знаючи того, що то і так нічо не варта, хотьби книжки змінили, поки сами свої діти посилати будуть на науку там, де в їх власні невинні діти Троцького наймит вщіплює замолоду рабство і ганичарство. Чи виграли що ті родичі? Виграли то, що до тоїж школи прийшов сам головний большевицький штаб з комісаром з 3-тої ул. з Ню Йорку і крикнув „нелзя вам хахли ето зделать! малчіть! Бо наша централька платить богато грошей вашому професорови і до того і на чеколяду видаєм гроші для ваших дітий, а ви то „не панімаєте" і думаєте, що наш професор за дармо учить ваші діти? Ми зі всіх видатків на ваші діти посилаєм мельдунок до Москви".

Повинністю є всіх укр. родин, замешкалих в Бронкс, а маючих діти в шкільнім віку, вписати і посилати до Укр. Нар. Школи слідуючі дні науки: вівторок, середа і пятниця від 5 до 7 вечер, в суботу від 1 до 4 пополудни. Спів і музика під ч. 1130 Содерн Болевард, близько 167 улиці.

Василь Морозович,
секр. У. Н. Д. Школи.

ЖЕНСЬКІ МЕНШІ СЛАБОСТИ ПОХОДЯТЬ З ОДНОЇ ПРИЧИНИ

Хронічні затвердження є нещастєм їх життя, однак тисячі держаться здоровими з Dr. Caldwell's Syrup Pepsin.

Жінки так суть призвичаєні на затвердженє, що нераз далеко більше переживують свій стан через недбалість. На нещастє богато з них думає, що лекше надати вигляд здоровлє ріжними косметиками або вбрати біле голени пароттоком, як усунути правдиву причину уживаючи леквативи.

Наліг до пігулок розуміє не можна рекомендувати, однак будьуторна женщина може вживати так лагідної лекватини, як Dr. Caldwell's Syrup Pepsin з запорукою, що доза постепенно може зменьшатися та що не буде по сім ослаблення організму або якогось удару.

Ви повинні ужити дозу Dr. Caldwell's Syrup Pepsin коли почуваєте хотьби найменьший симптом затвердження, як газ, неспокій, умлівання, втрата апетиту, безсонність, неприємний віддих, посоловілі очи, бліда шкіра і для застановлення горячки і перехолоджень. Богато не чекає на сі симптоми, а вживають Syrup Pepsin регулярно раз в тиждень. Пані Марія І. Вайт, 122 Cedar Ave., Camden, N. J., і Пані Д. Т. Едвардс, Palisade, Colo., говорять, що богато, їх знаменитому здоровлю, завдячують Dr. Caldwell's Syrup Pepsin. Другі члени родини також вживають його як немаючого в собі наркотиків і опіюм, він є цілком безпечний також і для дітий.

Більше як десять мілїонів бутельок Dr. Caldwell's Syrup Pepsin продаєся річно, найбільша продаж у світі. Коли у Вас була навичка вживати острі розвільняючі пігулки, соли або „розвільняючі цукорки", в котрих є колтар, звана фенолфталін, ми спеціяльно взиваємо Вас попробувати нашу лагідну методу. Ви будете мати лїпший і лекший столець та без напруження чи дерти. Можете дістати бутельку в будь котрій аптиці, а загальний видаток не досягне ані цента за одну дозу.

КУПОН ДАРОВО ОКАЗОВОЇ БУТЕЛЬКИ.

Суть люди, котрі бажають вперед попробувати товар заки його купляять. Такі нехай витнуть сей купон, приштплять своє імя і адресу і вишлють те все до

PEPSIN SYRUP COMPANY,
Monticello, Illinois

а дістануть даром бутельку Dr. Caldwell's Syrup Pepsin, оплачену почтою. Не залучайте почтових значків. Те все даром.

ПОЗІР! — КООПЕРАТОРИ!

Пригадуєсь всім членам „ПЕРШОГО КООПЕРАТИВНОГО ДОМУ" в Ню Йорку як і всім тим, котрі бажають стати членами сеї „родинної сільниці", що другі з ряду нарами відбудуться сеї пятниці, 10. цвітня о 8.30 вечер в льокали Тов. Укр. Молодіж, 30 E. 7th St., New York. Проситься всіх бути на час. 80

ЗА ТИМЧАСОВИЙ КОМІТЕТ.

Петро Мартинюк, голова; Іван Корнилюк, містоголова; Петро Матіїв, скарбник; П. Задорецький, секр.

ЧИТАЙТЕ — НОВИЙ ГУМОРИСТИЧНИЙ ЖУРНАЛ.

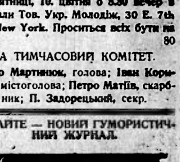

Всі сміються, всі радіють
І від сміху мліють, мліють,
Нема горя, нема сліз,
Тільки радість заняди скрізь.
Що-ж смішить всіх до упаду?
Хто дає усім розраду?
То єдиний наш Путач
Гумористичні і сміхачі!

Навіть діти, коли плачуть,
Хай їх родичі побачуть,
Як, одкривши ляш Путача,
Зараз в сльози дитини плач.
Про дорослих що й казать?
Вже не єстня і не мать.
Уявлялось очкурів
З сміху, що Путач повів.
Оказоє число вмістяться за мало
Ціна передплати 75 цнт. на рік.
Пишіть на адресу:
РООНАТСН,
418 E. 9th St., New York, N. Y.

PROF. IWAN BOBERSKYJ, 270 MAIN ST. BOX 3777, WINNIPEG, MAN., CANADA
ПОЛАГОДЖУЄ ВСІ ДОКУМЕНТИ В ДОРОЗІ З ЄВРОПИ ДО КАНАДИ.

ТВОРИ ТЕАТРАЛЬНІ

ЗА СИРОТОЮ БОГ З КАЛИТОЮ, образ драматичний з життя народу зі співами на 6 актах (14 осіб) ..... 25 ц.

СЕМЕ НЕ КРАДИ, сумна повість в одним акті (9 осіб) ..... 35 ц.

СИРОТИ, образ драматичний з 3 дійствами зі співами (13 осіб) ..... [illegible]

Замовлення слати на адресу: „СВОБОДА", 81 Grand St., Jersey City, N. J.

ДРУКАРНЯ
У. НАРОДНОГО СОЮЗА „СВОБОДА"

виконує старанно, дешево і на час всякі друкарські роботи як:

СТАТУТИ, ПРОГРАМИ І ТИКЕТИ НА КОНЦЕРТИ, ПРЕДСТАВЛЕННЯ, ПІКНІКИ І БАЛИ, ЯК ТАКОЖ КОВЕРТИ І ЛИСТОВІ ПАПЕРИ ДЛЯ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ.

Проситься всі відділи У. Н. Союза удаватися зі всякими замовленнями до своєї власної друкарні на адресу:

„СВОБОДА", 81 GRAND STREET, N. J.

ФАРМИ!

УВАГА РОДИЩІ УКРАЇНЦІ!

Хто з Вас хоче купити добру і дешеву, близько Ню Йорку, фарму, уділтеся до мене а я покажу Вам: Фарма 73 акрів, чиста орна земля, ліс, пасовиско, річка пливе на фарми, дім 7 кімнат, 4 других забудовань, 4 корови, 2 бики, 4 безрогі, 2 свині, стадо курий, 100 бушлів вівса, 100 кукурузи, 20 акрів зжатого і вся машинерія, 1 миля до міста і колії, на цементній дорозі. Ціна $3,700, половина готівкою. — Фарма 225 акрів, 150 чистої орної землі, решта грубий ліс і пасовиско, ставок, велике озеро, дім на 12 кімнат, другутє забудовань, 12 корів, 2 коні, 400 курий, 6 безрог, гуси, качки, 2 милі до міста. Ціна $7,500, готівкою $2,500. PETER OWDY, 194 Ave. A, New York City. 75-80

ФАРМА 50 акрів чорної і без каміння землі, з того 18 акрів доброго ліса і пасовиска, будинки як нові, дім на 7 кімнат, вода в домі, гарний сад, 3 корови, 2 коні, 2 свині, стадо курий і гуси, машинерія і все до фарми, миля до міста і колії все за $3,300 вплати $1,600. Голоситися вечером: 78-85
P. KUTYNSKY,
263 Ave. B, bet. 15-16 St., 3rd floor, New York, N. Y.

ФАРМА НА КУРИ
20,000 сквер фітів
$25 ГОТІВКОЮ
Ціна $150—$5 місячно
в NORTH PORT, L. I.
близько стації, склепи і школи; вельми багато роботи. Добра врожайна земля. Досить землі для корови, курий і ярини. 75,7,8
Owner GREGORY
47 West 34th Street, Room 1030, New York City.

ФАРМА 300 акрів, 100 орної землі, решта ліс і пасовиско, дім з 14 кімнат з електрикою, барна на 30 штук худоби, всі тульці і машинерія, 3 курники, гаразж, шопа на возі і другі забудовини, 2 милі від міста, 16 корів, 6 кіньок, 2 коні, 600 курий. Ціна $13,000, готівкою $4,000, решта на легкі сплати.

Фарма 35 акрів, великий сад, ліс, дім з 7 кімнат і 4 другі забудовання, 3 корови, кінь, 50 курий, близько школи, недалеко міста, всі фармерські машини. Ціна $2,300, готівки $1,000. PHILIPBOR, 442 E. 9th St., New York, N. Y. 78-80

МАЛА ФАРМА
10,000 Сквер Фітів
$25 готівкою.
Ціна $250, $5 місячно
в NEW BRUNSWICK, N. J.
Блок від школи, школи, сухе і рівна земля. Близько многих фабрик. Досить роботи для цілої фамілії. Доста землі для корови, курий і ярини.
OWNER HAMILTOM,
83 Park Row, Room 910, World Bldg., NEW YORK CITY.

HUGO HUNFALVY
Адвокат у всіх цивільних і кримінальних справах.
305 BROADWAY, NEW YORK.
Вітить собі се і заховайте та пригодіть в разі потреби. Голоситься все пополудни.

DR. M. SMITH
70 EAST 7th STREET, NEW YORK
Tel. Orchard 6072
коло церкви св. Юрія.
Говорить по українськи.
Лечить успішно недуги мущин, женщин і дітий.
Найдосконаліші електричні апарати.

СПЕЦІЯЛІСТ
ХРОНІЧНИХ НЕДУГ
МУЩИН І ЖЕНЩИН
як легких, жолудка, нирок, печінки, кишок і шкірних недуг, висцевиня нервів, ревматизм, острі нервові і кращені недуги
„Порада даром."
Dr. ZINS
110 E. 16 ST., NEW YORK
Между 4th Ave. а Irving Place
Години від 9. рано до 8. вечер
В неділі від 9. рано до 4. попол.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР
ДР. К. Д. БІЛИК
120 E. 34th St., NEW YORK, N. Y.
Тел. Caledonia 9014
Лечить мущин, женщин і дітий.
Приймає щодня: від 9. до 10. рано, від 5.00 до 7.30 вечером.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
спеціяліст зі старого краю. Лечить недуги мущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
203 EAST 13th STREET
близько 3-ої Евні
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 9-ої рано до 8-ої вечер.
Tel. Stuyvesant 4032

ЦЕРКОВНІ ПІСНІ
МІД НОТАМИ
ЦІНА 50 ЦНТ.

ЯК ЗВІРЯТА В НЕВОЛІ У ЧОЛОВІКА ЗДОБУВАЮТЬ НОВІ ПРИКМЕТИ.

Домашні звірята як найбільша в близьких взаєминах із чоловіком, багато вроджених прикмет утратили, а за те набрали нових, з яких передше в них і сліду не було.

З безхребетних звірят чоловік підчинив собі лише бджолу. У бжіл у неволі інстинкт відшукання дороги значно ослаб, бо уміщені звичайно в огородах, повних найріжнішого цвіття, не потребують віддалюватися занадто, щоби потрібну скількість меду назбирати і назносити до улия. Змися оборони перед шкідними комахами стався у бжіл майже нечулий, бо улий, придуманий завойовником-чоловіком, доволі забезпечує їх від напасти неприятелів. Зате зрозуміли бжоли участь непрошеного опікуна в нагромаджених ними достатках. Знаменитий природник Кляйн каже, що це зрозуміння висловлюють бжоли величезним обуренням. Але можна надіятися, що з часом бжоли перестануть працювати на своїх непрошених добродіїв. Бо, приміром, в Австралії й Каліфорнії, завдяки теплій температурі цілий рік, не потребують збирати засобів на зиму. Виробляють меду дуже мало, і (як усі живочі істоти) залюбки віддаються лінивству, користають із розривок, яке відповідно до їх свідомости, може їм дати життя.

Крім зрозуміння кривди, бжоли, які мешкають у тісних улиях, подібних більше до вязничних келій, як до їх королівських природних мешкань, — зрозуміли, що то таке зіпсутий воздух. Доказує це винайдений бжолами спосіб вентиляції. А саме більше бжіл махає крилами менше-більше двацять хвиль, щораз то в иншім відділі, аж поки зовсім не відсвіжать воздуха з удушливих складників. Цілий улий відсвіжать так.

Бжоли, які жиють на волі, в середині сторохнавілих дерев або в щілинах гір і скель, тому що жиють у просторих мешканнях і мають чистий воздух, не виробили в собі таких здібностей і обходяться без вентиляції.

Деякі природники кажуть, що бжоли навчилися пізнавати свого пана й його голос. Доказано, що пасічників бжоли звичайно не кусають, а навіть у деяких випадках було доказано, що слухають їх голосу. Пасічник Вільдман (знаний з праць про житте бжіл) знав спосіб, при помочі якого навчив бжіл машерувати по столі, так їх освоїв, що ніякий з тих ліліпутських „жовнірів" не кусав глядачів, які приглядалися їх „військовим" рухам. Підчас тих представлень Вільдман послугувався ріжними голосовими звуками, котрі вчені бжоли розуміли якнайкраще і все слухали його.

Із звірят хребетних, риби, плекані іхтіольогами (дослідниками риб) і держані довше в окремих басейнах, утратили майже всі прикмети, потрібні їм у боротьбі за істнування. Зате здобули прикмети оминати місця, з котрих товариші їх вязниці не вертають уже ніколи, навчилися закопуватися в муул на дві басейну, щоби так рятуватися перед заставленими на них сітями. Декотрі риби, як прим. лин, навчилися розпізнавати звуки дзвінка, яким приклікують їх їсти.

Жаби в неволі у чоловіка тратять свою надзвичайну здібність пізнавати зміни погоди, зате набувають розуміння людського голосу. Розуміють його а навіть розпізнають знаних від незнаних собі людей. Освоєні крокодилі, зміїі і черепахи тратять вроджену їм обережність, а набувають такі самі поняття як освоєні жаби. Крім цього привязуються дуже до чоловіка, а зміїі часто кохають [illegible] Кидають постраx на злодіїв, зате ніколи ніщо злого не заподіють нікому зі знакомої їм рідні господаря.

З птахів, папуги в неволі навчилися наслідувати рухи і мову чоловіка, а крім того виявляють співчуття, коли бачать що їх господар чогось зажурився. Освоєний бузьок навчився ненавидіти своїх свобідних братів. Улаєкавлений орел робиться менше кровожадним, більше помисловим і систематичнішим у праці. У соколів і голубів їх вроджені здібности збільшилися, але лише в житочним для чоловіка напрямку. Вони сповняють ловецьку службу, голуби почтову.

Домашний дріб, у тіснішому значінні цього слова утратив усі здібности, якими дикі їх роди помагають собі в життю. Один лише гусак запалав приязню до чоловіка, навчився поступати за своїм господарем, виявляти радість у його присутности і тужити в хвилі розлуки. Подібно поступають ласкавелі круки й ворони. Дрібні птички, вязнені в клітках, виявляють більше дбайливости за своє потомство, як це буває на волі, зате забувають часто в неволі свою пестливу пташачу розмову, робляться німими.

Зі соучих домашніх звірят коні, колиб найшлися на безлюдних степах, погинулиби вже не з туги за чоловіком, але з голоду. Тесаме сталося би з чередами овець, колиб їх оставити на наших, безлюдних скелях, на котрих давнійше жили хоч тяжким, але свобідним від голодової смерти життям. Ці звірята зовсім утратили здібність вигребувати зпід замерзлого снігу траву, що служить їм поживою.

Зате коні в неволі так привикли до своєї залізної обуви, що коли припадково загублять підкову, виявляють невдоволення. Колиж наспіла пора, що треба їх підковувати на ново, своїм поведенням пригадують це доглядачам. Вівці, ці зовсім пасивні звірята, без спротиву прийняли ярмо, накинене їм чоловіком і його приятелем псом. Осли і мули в товаристві чоловіка набралися вподобання до прикрас і тішаться, коли на них закладати нову упряж. Мули, яких уживають у Новому Орлеані до трамваїв, автоматично ставали на пристанках, без участи візника. Крім цього коні, осли і мули навчилися викрадати овес і затирати сліди свого вчинку. Освоєних буйволів уживають до полювання. Вони дуже полюбили незнане їм давнійше життя. Домашня коза навчилася стукати до дверей свого господаря, щоби пригадати, що вона голодна. Реніфери в неволі у чоловіка зробилися дуже обережні. Худоба навчилася відчиняти ворота. Освоєний лилик дуже любить примилюватися до чоловіка. Тюлень (морський пес) освоєний робиться дуже помисловий і дуже призвичаюється до свого господаря. Ведмеді навчилися викривлюватися, скакати і приймати найріжнішу неприродну поставу. Вивірка, миши і щурі освоєні втратили інстинкт збирати засоби на зиму, зате навчилися товаришити свому панови і брати участь в його працях. Домашні кролики зробилися більше непорадні як дикі — але зате набули прикмети викидати зі своїх тісних мешкань трупів. А дикі кролики, як котрий із них згине, покидають нору, в якій навістило їх це нещастя. Освоєний кролик Віліема Купера дуже примилювався до нього, ходив із ним на прохід, і в відповідний час, на всякий можливий спосіб пригадував йому, що прийшла година проходу, або бубнив лапками по його коліні, або зубами тягнув із усієї сили за поли сурдута.

Освоєні слони здобули здібности пізнавати людей, з якими мали які небудь взаємини, навіть після того, як довго не бачили їх. Наприклад, [illegible] ком кривду. Впоюваний людьми посдух сталося їх другою натурою. Нема може звірати, котре більше терпеливо зносилоби всі операції і так радо проковтувалоби всякі ліки, як слон. Циркові слони завдяки тресурі, пізнали що то таке точність, що тупий а що гострий предмет. Пізнати це з того, як вони подають свому тренерови предмети тверді або мягкі, тупі або гострі. Старі самиці тресовані навчилися помагати чоловікови підчиняти під його владу молоді, дикі слони. Ці мудрі звірята в спільному з чоловіком життю навчилися сповняти роботу як прим. укладати дрова в стоси, колисати діти і инші тяжкі але не дуже скомпліковані роботи. Крім того слони, з причини змінених условий, в яких найшлися на службі у чоловіка, навчилися покривати свій хребет травою, щоби забезпечити його перед пекучими промінями сонця. Дикі слони в своїх пущах (нетрях) скривають перед спекою в природній тіни ліса і ніколи своїх хребтів ані травою ані листям не прикривають.

Та не лише доброго навчилися слони в неволі у чоловіка. Бо нераз запримітили, що ці звірята, хоч не є голодні, крадуть овочі й инші улюблені ласощі. А доконавши проступок, уміють затерти сліди так знаменито, як ніякі инші звірята.

На кота присвоєння далеко менше поділало облагороднюючо, як на пса. Крім цього кіт заховав у неволі багато більше незалежности як пес. Але за те полюбив у товаристві чоловіка надзвичайну чистоту у порівнанні до своїх родів, які жиють дико. Навчився розпізнавати предмети гідні подиву й хвалитися, коли віднайшов їх. Крім того навчився, наслідуючи пса, рухів, якими виявляє якусь просьбу, але на приказ не виявляє їх, а лише тоді, коли бачить достаточну для цього причину. З поміж домашних звірят кіт є найбільшим шкідником, а в затиранні слідів своїх проступків дорівнює спритом слонови. Пси, в товаристві людей, набули зрозуміння національности, коли так можна висловитися, і тому пси одного народа ненавидять псів иншого народа. Жиючи з чоловіком, дійшли до почутя власного достоїнства і здібні є відчувати щось у роді совісти. Навчилися суперничати між собою, бажаючи вподобатися свому господареві, а відчувають муки завтти, коли бачать щасливих ріжнофарбових собак. Але рівночасно не чуже є їм почуття справедливости. Розуміють грозу смерти і нераз із наражениям власного життя ратують життя свого пана, а навіть чужих людей. Пси сталися здібними бути здержливими в учинках, котрі для них є навіть дуже приємні, — коли цього не бажає собі їх пан або дана хвиля не відповідає їх веселому настроєві. Навчилися оцінювати вартість грошей й пізнали, що за них можна дістати улюблені ласощі. Декотрі дуже помисливі собаки відріжняють уже не лише одних людей від других, але пізнають у портретах вираз лиця знакомих їм людей. Але портрети, самособою, мусять бути у віддалі відповідній для їх зору і мусять бути природної величини. Навчилися також у богато вчинках випереджати чоловіка, щоби лише свій намір довести до цілі.

Малпам освоєним до обсервації й досвіду помагає багато їх вроджена цікавість, помисловість і здібність наслідувати чоловіка. Освоєні малпи дають привчитися виконувати ріжні роботи а часом виявляють деяку самостійність, духа ініціятиви й великої охоти досліджувати все. Можна це пізнати з дуже цікавого записника, веденого панною Романе з Бразилії, про життя малпи, званої цинамоновими капуцином.

МОЖНА НАБУТИ В КНИГАРНІ „СВОБОДИ"

ВЕЛИКОДНІ КАРТКИ

звичайні по ..... 5 ц.
вишивані по ..... 15 ц.

Листовий папір з желаннями веселих свят ..... 10 ц.

Замовлення разом з належитістю слати до:
„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЧИ ВИ Є ПЕРЕДПЛАТНИКОМ „СВОБОДИ"

КОЛИ ЩЕ СЕЇ ЧАСОПИСИ НЕ ПЕРЕДПЛАЧУЄТЕ, ТО ЗАЧНІТЬ ПЕРЕДПЛАЧУВАТИ Й СЕРЧАС.

„СВОБОДА" є найбільшою з всіх українських часописий в новім і старім краю.
„СВОБОДА" виходить кождого дня з виїмкою неділь і свят.
„СВОБОДА" подає цікаві [illegible] і кращі.
„СВОБОДА" також подає найновіші вістомости з теперішних подій в старім краю.

ПЕРЕДПЛАТА ВИНОСИТЬ:

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ НА ЦІЛИЙ РІК	$ 7.00
„ „ НА ПІВ РОКУ	$ 3.75
„ „ НА ТРИ МІСЯЦІ	$ 2.00
В ДЖЕРЗИ СИТІ, КАНАДІ І ЗА ГРАНИЦЕЮ:	
„ „ НА РІК	$10.00
„ „ НА ПІВ РОКУ	$ 6.00
„ „ НА ТРИ МІСЯЦІ	$ 2.75

Звертається увагу, що на кредит нікому не висилається часописи.

"SVOBODA", 83 Grand Street, JERSEY CITY, N. J.

ДІТОЧІ ТЕАТРАЛЬНІ ШТУКИ.

	цнт.
В чужім пірю, картина в 3-ох діях (10 осіб)	10
Дарунки русалок, фантазія в 2-ох діях (16 осіб)	10
Добрі діти, з життя амер. школярів в 3-ох діях (8 осіб)	15
Іменини Влодка, комедійка на 3 дії (8 осіб)	10
Коник стрибунець, сценічна гра в 1-ій дії (6 осіб)	10
Лісова казка, сценка на 1 дію (10 осіб)	10
Печери, сценка на 1 дію (8 осіб)	10
Соняшник, в 3-ох діях (9 осіб)	15

НОВІ КНИЖКИ ЯКІ МОЖНА НАБУТИ У КНИГАРНІ СВОБОДИ:

М. Капустянський — ПОХІД УКРАЇНСЬКИХ АРМІЙ НА КИЇВ—ОДЕСУ, В 1919 РОЦІ (короткий воєнно-історичний огляд). Части I., II. і III., з 23 кольоровими сторонними мапами і документами в додатку. Ціна ..... 75 ц.
М. Возняк — УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ. Ціна ..... 25 ц.

ВИДАННЯ „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ" У ЛЬВОВІ

Юрій Шкрумеляк — ПОЇЗД МЕРЦІВ (Збірник Мист. і Гумору). Ціна ..... 15 ц.
Василь Софронів — БО ВІРНА ВІНОЮ. (Збірка віршів). Ціна ..... 10 ц.
Євген Маланюк — СЕРЕД КУЛЬ І ГРАНАТ. (Вечерни). Ціна ..... 10 ц.
Софія Тобілевич (Карпенко-Карий) — РІДНІ ГОСТІ. (Сценка з побуту Українських Січових Стрільців на Степовій Україні). Ціна ..... 10 ц.
Замовлення висилати на [illegible]

ЗВАННЯ ВЕСЕЛЬЧАКІВ.

Дивне це звання нині ще не знане. Ніякий володар, як би йому й не кучилося, не держить на свому дворі професіонального весельчака. Але в тих часах, коли ще не було оперетт і балетів, книжок і цигар, то весельчаки для володарів були одиноною розривкою. Ті нещасливі, часто каліки, мусіли черпіти трубі жарти свого століття. Мучили їх, а обовязком їх було зі сльозами зносити ріжний глум. Перший двірський весельчаком походив із Сходу. Візантійські цісари спроваджували собі відтам веселих дорадників. І хрестоносці пізнали на східних дворах цих „тужних вакхантів". Нерідко були то розумні люде, які не боялися сказати правду в вічі своїм володарям, у заплату за ріжні збитки, яких зазнали від них. Весельчак великого Могула мусів товаришити йому щодня до купелі. Раз спитав весельчака володар: „Як гадаєш, скільки я варта?" „Тринять аспрів", відповів весельчак: „Алеж стільки варта само отсе простирало, яким тепер обтираюся!" здивувався володар. „Я вже зачислив і це простирало", признався щиро весельчак. Рівних йому було мало весельчаків. В середньовічних часах рекрутувалися весельчаки понайбільше з безпомічних караликів, рахітичних калік і духово неровзвинених. Вони з вежі мали трубами сповіщати приїзд гостей на двірський обід, а потім при обіді мучили їх в нелюдський спосіб. Мучені весельчаки відплачували своїм панам. Прим. весельчак Гонеля втрутив „на жарт" свого пана, Герцога Ферари в ріку По. Герцог настращив весельчака так, що засудив його на смерть. Мали йому мечем відрубати голову, але замісць того виляли на голову ведро води. Все-таки бідний Гонеля вмер зі страху. Ліпше скінчилося з весельчаком французького короля Генриха II., Сприсієтом. Весельчак дав гостям до чаш ріжну мішанину, за те король присудив весельчака на смерть але він саме мав вибрати якою смертю хоче згинути. Весельчак на це сказав королеві: „Так лише позволили би мені вмерти зі старости".

ДЕРЕВО-БОЖЕСТВО, ЩО ПОЖИРАЄ ЛЮДСЬКІ ЖЕРТВИ.

Подорожник д-рОсборн видав книжку п. з. "Мадагаскар, край людоїдських дерев." Оповідає в ній, що всюди між дикими племенами, цьо острова чув леґенди про дерево, яке пожирає людей. Оборн сам не бачив такого дерева, але каже, що більшість місіонарів, з якими розмовляв на цю тему, признала, що дійсно є таке дерево. В книжці своїй Осборн наводить лист ботаніка Ліша, який описує це дерево й каже, що був свідком релігійного обряду, підчас котрого тубильці зложили страшному дереву в жертві чоловіка. Деякі племена вірять навіть, що це дерево то божество й дбають, щоби заспокоювати його голод. Ліш каже, що це дерево подібне до сосни, з якого вершка звисають чотири величезні листи, довгі чотири метри а широкі 1 м. кождий, грубі до 40 цм. Тверда їх шкіра, вкрита з верха великими гострими терням. Корона дерева вкрита пучками цвітів, з яких добувається гострий, одуманюючий сік. Отже Ліш каже, що сам бачив, як присилували жінку, щоби видрапалася на вершок дерева і випила цей сік із чаші цвіту. Ледви дотикнулася устами одного пучка, а зараз хитрили великі листи піднеслися в гору й обвинулися довкола жінки. Протягом 10 днів листя бузамкнене, колиж пізніше Ліш переходив попри дерево, найшов на землі кілька костей, напевне спомин про людську жертву.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

НЕ СУМУЙТЕ, вложіть доляра до листа і так адресуйте: SICHOWY BAZAR, 34 E. 7th St., New York, N. Y. Крім речий дістаєте Дзьбці і додаток „ВУРКО". Сміху на рік, кораєти на вік. Кишеньковий календар дістанете в додатку без кошту, зараз несть лист на почту. 77-80

ПОШУКУЮ брата Якка Турковського. Моя адреса: N. TURKOWSKI, Gen. Del., P. O. Dearborn, Mich. 80-1

ТРИЦЯТЬЛІТНИЙ вдовець пошукує старшої панчини або вдови до одружу. Маю вісімнатного хлопця. Інтересуючі зволять ласкаво зголоситись до: MIKE KALYNA, P. O. Box 196, Johnstown, Pa. 80-81

ПОЗІР! НА ПРОДАЖ! ПОЗІР!
Бизнеси, доми, фарми і лоти в околиці Філядельфії. Як хто хоче дещо купити, сей час прошу голоситися на адресу: 79-81
MICHAEL LUZECKY
Real Estate Broker,
212 High St., Phoenixville, Pa.

ЗА ТАКОЮ МАШИНКОЮ ВИ ДАВНО ШУКАЛИ.

Сотки Українців вже купили Ремінгтон малу машинку по тисяча по 3 українськи і всі є вдоволені, бо вони має усі прикмети великої машинки, включно з правильним знаковим ключем, і міститься в скринці 4 цалі високій. Скринка з замком. 78-85
Ціна машинки $60.00. Замовлення з задатком посилайте на адресу:
SICHOWY BAZAR
34 E. 7th ST., NEW YORK, N. Y.

ДОЛЯРИ

НА СВЯТА до краю, перешле почтою чи телеграфічно, і виплатить Вашій родині в краю під повною ґарантією американськими долярами наше Бюро.
ШИФКАРТИ, пашпорти, справи нотаріяльні це наша спеціяльність.
ДОМИ, лоти та прочі реальности до набуття за посередництвом нашого Бюро, спробуйте а не пожалуєте, коли зголоситесь до нас.
Точність, ретельність, це наш девіз.
Зголошуйтесь особисто чи листовно до:
FOREIGN INFORMATION BUREAU,
86 East 4th Street,
NEW YORK, CITY.
Г. Каникович, власт.

КАРТКИ НА СВЯТА
12 — за — 50 ц.
Карток таких в Америці ще не було. Дуже гарно зроблені. Друковані в Европі. то напише, той буде дуже вдоволений.
Пишіть: 79-84
UKRAINIAN BAZAR
2248 Grayling Av., Detroit, Mich.

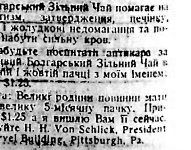

ДОКТОР СКАЗАВ ЗАПАЛЕННЯ.
Се сталося наслідком перехолодження яке занедбано. Памятайте, осторожність ніколи не зашкодить.
Докторі відпоручають горячий Болгарський Зільний Чай зломати скоро перехолодження.
Болгарський Зільний Чай помагає на реснатизм, запалення, печінку, нирки і жолудок не дожидаючи та помагає набути сильну кров.
Незабудьте поспитати аптикаря за правдивий Болгарський Зільний Чай в червоній і жовтій пачці з моїм іменем. 25 ц. і 31.25.
Увага: Великі родини повинни мати якщо велику 5-місячну пачку. Прийшіть $1.25 а я вишлю Вам її сейчас. Address H. H. Von Schlick, President 29 Marvel Building, Pittsburgh, Pa.

ВІДРОДЖЕННЯ

роман Льва Толстого, переклав Вас. Лисович, з портретом автора і з передмовою перекладчика. Друге, виправлене, в текстовому реставрацією Б. Болгарського вірменя видання

Три частини в двох томах.

Ціна [illegible] ..... $2.75.

[illegible]